

25. Regeneration in chronic sialadenitis: an analysis of proliferation and apoptosis based on double immunohistochemical labelling / S. Ihrler, S. Biassenbren-Vogt, A. Sendelhofert [et al.] // Virchow's Archiv. – 2004. – Vol. 444(4). – P. 356–361.
26. Regeneration of irradiated salivary glands with stem cell marker expressing cells / L.S. Nandry, M. Maimets, S.A. Pringle [et al.] // Radiother. Oncol. – 2011. – Vol. 99(3). – P. 367–372.
27. Rescue of salivary gland function after stem cell transplantation in irradiated glands / I.M. Lombaert, J.F. Brunsting, P.K. Wierenge [et al.] // PLoS One. – 2008. – Vol. 3(4). – P. e2063.
28. Salivary gland stem cells: Can they restore radiation-induced salivary gland dysfunction? / N. Rotter, S. Schwarz, M. Jacob [et al.] // HNO. – 2010. – Vol. 58(6). – P. 556–563.
29. Salivary gland progenitor cells induced by duct ligation differentiated into hepatic and pancreatic lineages / K. Okumura, K. Nakamura, Y. Hisatori [et al.] // Hepatology. – 2003. – Vol. 38(1). – P. 104–113.
30. Sato A. Isolation, tissue localization, and cellular characterization of progenitors derived from adult human salivary glands / A. Sato // Cloning Stem Cells. – 2007. – Vol. 9(2). – P. 191–205.
31. Sgn1, a basic helix–loop-helix transcription factor delineates the salivary gland duct cell lineage in mice / S. Yoshida, K. Ohbo, A. Takamura [et al.] // Dev. Biol. – 2001. – Vol. 240(2). – P. 517–530.
32. Tatsuiishi Y. Human salivary glandstem/progenitor cells remain dormant even after irradiation / Int. J. Mol. Med. – 2009. – Vol. 24(3). – P. 361–366.
33. Towards a pragmatic strategy for regenerating infarcted myocardium with glandular stem cells / A. Maass, J. Kajahn, E. Guerlejik [et al.] // Ann. Anat. – 2009. – Vol. 191(1). – P. 51–61
34. Transplantation of cultured salivary glandcells into an atrophic salivary gland / T. Sugito, T. Kagami, K. Hata [et al.] // Cell Transplant. – 2004. – Vol. 13(6). – P. 891–699.

Реферати

СТВОЛОВЫЕ КЛЕТКИ БОЛЬШИХ СЛЮННЫХ ЖЕЛЕЗ

Чайковский Ю.Б., Герасченко С.Б., Дельцова Е.И.

Обзор литературы посвящен современным взглядам на возможности восстановления паренхимы и стромы больших слюнных желез с использованием стволовых клеток у взрослых. Из изученных источников литературы вытекает, что существуют возможности регенерации секреторных клеток ацинусов. Стволовые и клетки–предшественницы секреторных клеток больших слюнных желез локализуются во вставных выводных протоках, имеют собственные стволовые ниши и характеризуются особенностями их идентификации.

Ключевые слова: слюнные железы, регенерация, стволовые клетки.

Стаття надійшла 14.04.2012 р.

SALIVARY GLAND'S STEM CELLS

Chaikovsky Yu.B., Geraschenko S.B., Deltsova O.I.

The review of literature is devoted to modern views on possibilities of restoration of parenchyma and stroma in adults with the use of salivary gland stem cells. From the studied sources of literature follows, that exists possibility of regeneration of secretory cells in acinus. Salivary gland stem cells and cells- precursors are localized in the intercalated ducts, have their own stem niches and are characterized by specific features of identification.

Key words: salivary glands, regeneration, stem cells.

УДК 61:34

П.І. Ткаченко, С.О. Коротич, Н.М.Корогич, Л.Ю. Василенко

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава, Юридична фірма ШІОРЮ ІС, м. Харків

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕЄСТР ЛИСТКІВ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ – КРОК НА ШЛЯХУ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

В статті висвітлюються порядок введення в лікарську практику електронного реєстру листків непрацездатності, труднощі, що виникнуть при його впровадженні. Сформовано власну точку зору щодо можливих варіантів їх вирішення та результатів ефективності дії реєстру.

Ключові слова: електронний реєстр, листок непрацездатності, лікар, медичні заклади.

Історія створення інституту соціального захисту робітничого класу, а також появи листків непрацездатності почалася з епідемії холери у царській Росії в 1866 році. Саме тоді було прийнято тимчасове положення, згідно з яким власники фабрик і заводів зобов'язувалися організувати для своїх робітників лікарні (із розрахунку 1 ліжка на 100 працюючих осіб). Це й поклато початок формуванню так званої фабрично-заводської медицини, у тому числі і на теренах України.

Листок непрацездатності – більш відомий у народі як «лікарняний» - це багатофункціональний документ, який є підставою для звільнення від роботи у зв'язку з непрацездатністю та з матеріальним забезпеченням застрахованої особи в разі тимчасової непрацездатності, вагітності, пологів [4]. Більше того, видача інших документів про тимчасову непрацездатність забороняється, крім випадків, обумовлених Інструкцією про порядок видачі документів, що засвідчують непрацездатність громадян [3].

Наказом МОЗ України від 28.10.2011 №716 затверджено Положення про Єдиний електронний реєстр листків непрацездатності (далі Положення), який у майбутньому покликаний замінити ведення обліку в паперовому вигляді [5]. Впровадження Реєстру, на думку директора Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності Едуарда Ушакова, викликане необхідністю зниження кількості зловживань, пов'язаних з видачею лікарняних. Проблема в цій сфері справді існує, адже, за підрахунками незалежних експертів, щороку в Україні

видаються близько 10-12 млн. листків непрацездатності, з яких у 5-10% випадків вони виписуються необґрунтовано, а третина видається з порушеннями. Це, в свою чергу, призводить до значних фінансових втрат (за різними оцінками від 300 до 900 млн. грн. на рік) бюджету Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, який майже на 2/3 формується за рахунок відрахувань роботодавців. На думку фахівців, причинами такого стану речей є недосконале законодавство, яке, з одного боку, не дозволяє забезпечити дієвий контроль за обліком, рухом, видачею та продовженням листків непрацездатності, а з іншого – дає змогу лікарям, які видають фіктивні лікарняні, уникнути відповідальності [2].

Що таке Реєстр, який порядок його ведення та чи зможе даний захід усунути проблему зловживань в сфері видання лікарняних листів – ось коло тих питань, які стануть предметом розгляду в рамках даної статті.

В Положенні зазначено, що Реєстр – це система введення, накопичення, зберігання, передачі та використання інформації (даних) про видані, продовжені та обліковані листки непрацездатності. Метою створення Реєстру є налагодження оперативного обліку та контролю виданих та продовжених листків непрацездатності закладами охорони здоров'я усіх форм власності, проведення постійного моніторингу захворюваності, поширеності хвороб з подальшим плануванням комплексу лікувально-профілактичних заходів.

Джерелом формування Реєстру є електронний листок непрацездатності, форма та порядок заповнення якого відповідають зразку, затвердженому наказом МОЗ України, Міністерством праці та соціальної політики України, Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406 «Про затвердження зразка, технічного опису листка непрацездатності та Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності», зареєстрованим у Міністерстві юстиції 17.11.2004 за № 1454/10053.

Форма Реєстру повинна відповідати формі Журналу реєстрації листків непрацездатності (форма № 036/о), затвердженого наказом МОЗ України від 29.12.2000 № 369. Дані до Реєстру вносяться відповідальними особами закладу охорони здоров'я [5]. Форма листка непрацездатності та порядок його видачі залишаються такими ж, як і раніше, а Положенням додатково встановлюється обов'язок конкретно визначеної особи, яка призначена відповідальною за внесення даних до Реєстру, заповнити електронний варіант листка непрацездатності для внесення цих даних до Реєстру.

Реєстр є базою персональних даних, а тому захист інформації, яка до нього вноситься, здійснюється відповідно до положень Закону України «Про захист персональних даних». Занесення відомостей до Реєстру можливе лише після отримання згоди фізичної особи, яка звернулася за медичною допомогою до закладів охорони здоров'я та одержала листок непрацездатності. Під згодою в даному випадку слід розуміти будь-яке документоване, зокрема письмове, добровільне волевиявлення фізичної особи щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до встановленої мети [6].

Проте, одразу ж виникає питання, що робити в тому випадку, коли особа, яка звернулася за отриманням листка непрацездатності, відмовляється давати згоду на внесення її персональних даних? З однієї сторони, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» визначає, що громадяни мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, а листок непрацездатності є саме тим документом, на підставі якого здійснюється реалізація даного права. З іншої сторони, Положення покладає обов'язок на відповідальних осіб закладу охорони здоров'я вносити дані до Реєстру. На превеликий жаль, ні Положенням, ні Законом України «Про захист персональних даних» не передбачені права представників закладу охорони здоров'я, до яких звернулася особа за видачею листка непрацездатності, відмовити їй у видачі останнього на підставі небажання надати згоду на обробку її персональних даних. В той же час, стаття 28 Закону України «Про захист персональних даних» передбачає, що порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Відповіді на те, як бути медичним працівникам в цьому разі законодавство не дає.

На нашу думку, у працівників медичних установ є формальні підстави для відмови у видачі таким особам листків непрацездатності, оскільки для того щоб його заповнити у відповідності до встановленого зразка, від особи необхідно отримати її дані, а це вже відповідно до Закону України «Про захист персональних даних», є обробкою персональних даних. Крім того, варто відзначити, що обсяг відомостей, які можуть бути включені до Реєстру, визначається умовами згоди суб'єкта персональних даних [6]. Тобто, особа при наданні згоди на обробку своїх персональних даних має право обумовити режим доступу до певних даних, визначення їх категорії і т. д. Більше того, в Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності зазначено, що в ньому первинний, заключний діагнози та його шифр вказуються виключно за письмовою згодою хворого. В іншому випадку первинний, заключний діагнози та шифр діагнозу не зазначаються [4]. В європейських державах з цього приводу дещо інший підхід. Якщо людина, яка звернулася до медичної установи вимагає анонімності, то вона їй буде забезпечена шляхом створення умов для неможливості доступу до даних цієї особи третіх осіб, проте сама медична установа, до якої звернулися за медичною допомогою, повинна володіти повним обсягом інформації про пацієнта. В будь-якому випадку, вважаємо, що для запобігання виникненню непорозумінь при практичному виконанні Положення необхідно, щоб МОЗ України дало роз'яснення з цього приводу, адже запровадження єдиного Реєстру вже розпочалося в окремих областях і найближчим часом буде введено по всій Україні.

Яким чином впровадження Реєстру вплине на лікаря, що видає «липові» лікарняні листки? Однозначно, у МОЗ України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності з'явилося більше можливостей для контролю, а наявність достовірної інформації є запорукою справедливого притягнення до відповідальності осіб, які вчинили порушення законодавства. Нагадаємо, що згідно статті №366 Кримінального кодексу України складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів караються штрафом до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років [1]. А лікарів все ж закликаємо перед тим, як вдаватися до таких зловживань, добре подумати про можливі наслідки.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. №2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. - № 21. – С. 1.
2. Поддельные больничные. Как противостоять злоупотреблениям? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fbc.net.ua/video/3639/>.
3. Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: наказ МОЗ України від 13.11.2001 р. №455 // Офіційний вісник України. – 2001. - №49. – С.234.
4. Про затвердження Інструкції про порядок заповнення листків непрацездатності: наказ МОЗ України від 03.11.2004 р. №532/274/136-ос/1406 // Офіційний вісник України. – 2004. - №47. – С.58.
5. Про затвердження Положення про Єдиний електронний реєстр листків непрацездатності: наказ МОЗ України від 28.10.2011 р. №716 // Офіційний вісник України. – 2011. - №102. – С.192.
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. №2297-VI // Офіційний вісник України. - 2010. - № 49. – С. 199.

Реферати

ЭЛЕКТРОННЫЙ РЕЕСТР ЛИСТКОВ НЕТРУДОСПОСОБНОСТИ – ШАГ НА ПУТИ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ

Ткаченко П.И., Коротич Е.А., Коротич Н.Н., Ващенко И.Ю.

В статье освещены порядок введения во врачебную практику электронного реестра листков нетрудоспособности, сложности, которые возникнут при его внедрении. Сформировано собственное мнение относительно возможных вариантов их решения и результатов действия реестра.

Ключевые слова: электронный реестр, листок нетрудоспособности, врач, медицинские учреждения.

Стаття надійшла 21.04.2012 р.

ELECTRONIC REGISTER OF MEDICAL SICK-LIST IT'SA METHODS TOWARD CORRUPTION STRUGGLE

Tkachenko P.I., Korotich E., Korotich N., Vashchenko I.

The article is devoted to the electronic register of sick-list and its order of application in the medical practice. The difficulties are emerged during its implementation. The authors formed their own point of view connected with possible variants of their decision and introduction of the register.

Key words: electronic register, sick-list, physician, medical establishment.

УДК: 611.1/8 : 616-07

О.А. Шерстюк, И.А. Тарасенко, Т.Ф. Дейнега, Н.Л. Свиницкая, О.А. Тихонова, В.А. Рюйша
ВГУ Украины «Украинская медицинская стоматологическая академия», г. Полтава

ИЗУЧЕНИЕ ТРЕХМЕРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПАРЕНХИМАТОЗНЫХ И ПОЛЫХ ОРГАНОВ ЧЕЛОВЕКА ПРИ ПОМОЩИ ИНЪЕКЦИОННО-КОРРОЗИОННОГО МЕТОДА

К основным методам исследование в стереоморфологии относится инъекционно-коррозийный метод, который позволяет получить трехмерное изображение о макро-, - и микроанатомических структурах. Невзирая на трудности методологического характера, возможно получить инъекционно-коррозийные препараты практически всех органов человека, что имеет большое значение в экспериментальной и клинической медицине.

Ключевые слова: трехмерная организация, органы человека, метод коррозии.

Отдавая должное новым методам, которые дают возможность детально изучить морфологическое строение органов, нельзя отметить классические методы исследования проверенные временем. К таковым в стереоморфологии относится инъекционно-коррозийный метод - один из важных и органичных методов, (нашедший свое применение и в сканирующей электронной микроскопии), позволяющий получить наглядное трехмерное представление о макро- и микроанатомических структурах [1,5,7,10,11].

Основоположником данного метода по праву считается Ф. Рюйш, который особенно большой успех приобрел в умении инъектировать кровеносные сосуды тушью на желатине, а также свинцовым и железным суриком. В нашей стране первым данную методику инъекций для научных исследований применил В.М. Шумлянский. В дальнейшем - Буяльский И.В. и Лесгафт П.Ф. и их ученики препараты, инъекционные по методу Рюйша и Шумлянского, предложили подвергать коррозии в кислотах или щелочах для получения трехмерных моделей констркции кровеносного русла. Не будет лишним напомнить, что именно Буяльский И.В. является основоположником отечественной коррозийной техники, на разработку и усовершенствование которой он потратил около восьми лет своей научной деятельности. Более 300 его препаратов хранятся в